

A kurzus kódja: BBN-FIL-236.29; FLN-212.27
A kurzus megnevezése: A német idealizmus kritikája a poszthegeiánus filozófiában
A kurzus előadója: Fehér M. István prof.
A kurzus helye és ideje: MÚK 4/i 208, csüt. 14:30-16:00

Kurzus előfeltétele(i): nincsenek előfeltételek, de előnyös a német nyelvtudás és némi előzetes tájékozottság, olvasmányok a kurzus tematikájának köréből
A jegyszerzés módja(i): szemináriumi dolgozat
Követelmények: a kurzus eredményes elvégzése megkívánja az órák rendszeres látogatását és az elemzésre kerülő szövegek előzetes ill. folyamatos feldolgozását.

<p>A kurzus leírása, tematikája:</p> <p>Az óra egyrészt a német idealizmus Kant kritikai filozófiájához kapcsolódó kibontakozását tárgyalja. A hangsúly a kanti kritikai filozófia és az idealizmus közti kontinuitásra helyeződik, ezen belül pedig közelebbről azonosságfilozófia és idealizmus összefüggéseire a rendszer és szabadság fogalmainak háttére előtt. Az idealizmus kibontakozása a kanti filozófia egyik lehetséges fejleményeként, az újkori filozófiában rejlő fejlődési tendenciák kiteljesedésének egyik lehetséges végpontjaként kerül értelmezésre. Az óra szövegelemzések, jellegzetes szemelvények értelmezése révén kívánja szemléltetni a vonatkozó filozófusok álláspontját, s igyekszik eligazítást nyújtani e filozófiatörténeti korszak sajátos fogalomvilágában, nyelvezetében, világlátásában, elsősorban olyan fogalmak tükrében, mint "kriticizmus", "dogmatizmus", "tudománytan", "természetfilozófia", "azonosságfilozófia", "rendszer", "abszolútum" stb. Az óra kitekintő jelleggel vázolni igyekszik Kantnak és a német idealizmusnak a felvilágosodáshoz való viszonyát is, s alkalmanként válaszlehetőségeket próbál fölkinálni arra a kérdésre, vajon mai perspektívából szemlélve mit mond nekünk a filozófiatörténet ezen korszaka. Az óra másrészt kapcsolódik az előző félévi kurzushoz: Schelling és Hegel gondolati fejlődéséből indul ki, majd áttér a poszthegeiánus filozófia Hegel-kritikai főbb vonásainak tárgyalására (Schelling, Feuerbach, Kierkegaard, Marx).</p>

<p>A kurzushoz tartozó kötelező irodalom:</p> <p>Kant: <i>A tiszta ész kritikája</i>. Előszó a II. kiadáshoz, Bevezetés.</p> <p>Kant: "Válasz a kérdésre: Mi a felvilágosodás?", "Tájékozódni a gondolatok között: Mit is jelent ez?", in: <i>A vallás a pusztaság határain belül és más írások</i>, szerk. Vidrányi Katalin, Bp. Gondolat, 1974. 80–89., 109–127. o.</p> <p>Kant: Pöhlitz-féle metafizikai előadások. In: uő., <i>A vallás a pusztaság határain belül</i>. 128–133.</p> <p>Kant: "A fakultások vitája". In: Kant: <i>Történetfilozófiai írások</i>. Budapest: Ictus, 1997.</p> <p>Fichte: Első és Második Bevezetés a tudománytanba (Fichte: <i>Válogatott filozófiai írások</i>, Gondolat 1981, 19–127; ajánlott: <i>Az ember rendeltetése</i> uo.)</p> <p>Schelling: <i>Filozófiai vizsgálódások az emberi szabadság lényegéről és az ezzel összefüggő tárgyakról</i>. Twins, Bp. 1992. 33–130. o.</p> <p>Hegel: "Frankfurti rendszertöredék", <i>Ifjúkori válogatott írások</i>, Gondolat 1982, 137–141.</p> <p>Hegel: <i>A szellem fenomenológiája</i>. Előszó és Bevezetés, Akadémiai 1973, 9–56.</p> <p>Feuerbach: A hegei filozófia kritikájához. A <i>Filozófiai kritikák és alapelvek</i> c. kötetben (Helikon 1978. 91–158. o.)</p>
--

Kierkegaard: *Vagy-vagy* (Gondolat 1978): Az esztétikai és az etikai közötti egyensúly a személyiség kimunkálásában (763–988. o.)

Marx: *A hegeli jogfilozófia kritikája*. Bevezetés (MEM 1: 378–391. o.)

Marx: *Gazdasági-filozófiai kéziratok 1844-ből*, Budapest: Kossuth, 1962.

A kurzushoz tartozó ajánlott irodalom:

Schelling: *Vorlesungen über die Methode des akademischen Studiums. Schellings sämtliche Werke*. Hrsg. K.F.A. Schelling, Bd. V, 207–352. o. (= Schröter-kiadás, III. Hauptband). Magyarul: Előadások az akadémiai stúdiumok módszeréről. *Magyar Filozófiai Szemle* XXIX, 1985/5–6, 815–905.

Schelling: *A transzcendentális idealizmus rendszere* (Gondolat 1983, részletek), *Bruno* (Helikon 1974, 1–70). "Filozófiai levelek a dogmatizmusról és a criticizmusról", ford. Weiss János, *Magyar Filozófiai Szemle* 1997/3–4, 541–594.

Ajánlott szekundér irodalom:

K. Ameriks (ed.), *The Cambridge Companion to German Idealism*, Cambridge UP, 2000;

Heidegger: *Schellings Abhandlung über das Wesen der menschlichen Freiheit*, részletek

(Tübingen 1971, magyarul: *Magyar Filozófiai Szemle* 1989/4 ill. *Schelling tanulmánya az emberi szabadságról*, ford. Boros Gábor. Twins 1993.); "Hegels Begriff der Erfahrung" (a *Holzwege* c.

kötetben), O. Pöggeler: "A szellem fenomenológiájá'-nak kiindulópontja és fölépítése" (*Magyar Filozófiai Szemle* 1990/1–2); Heidegger: "Hegels Begriff der Erfahrung" (a Heidegger: *Holzwege* c. kötetben),

Schelling. Eine Einführung in seine Philosophie. Hrsg. von H.–M. Baumgartner.

Alber, Freiburg/München 1975. O. Pöggeler: "A szellem fenomenológiájá'-nak kiindulópontja és fölépítése". In: *Magyar Filozófiai Szemle* 1990/1–2.; Fehér M. István: "Rendszer, szabadság, intellektuális szemlélet. Kant és a német idealizmus néhány alapproblémája". In: *Magyar*

Filozófiai Szemle 1982/3; "Zur Auseinandersetzung von Fichte und Schelling. Hermeneutische Überlegungen im Anschluß an die Untersuchungen R. Lauths". *Mesotes. Zeitschrift für philosophischen Ost–West–Dialog* III, 1993/1, 98–117. old.;

Zeit und Freiheit: Schelling, Schopenhauer, Kierkegaard, Heidegger. Hrsg. I. M. Fehér, W. G. Jacobs. Budapest 1999.;

"A filozófiába való bevezetés mint filozófiai probléma és *A szellem fenomenológiájának* önértelmezése az Előszó egy bekezdésének tükrében". *Világosság* XLIX, 2008/3–4, 9–

35. (Internet: <http://www.vilagosság.hu/pdf/20080513112946.pdf>).